

Høgskolen Stord/Haugesund
Klingenbergveien 8
5414 STORD

Deres ref

Vår ref

Dato

14/1022

11.05.2015

Vedrørende tolkning av bestemmelser om egenbetaling

Vi viser til Høgskolen Stord/Haugesunds henvendelse 14. april 2014. Vi beklager det sene svaret.

Lik rett til utdanning har lenge stått sentralt i norsk utdanningspolitikk. Gratisprinsippet innebærer at statlige universiteter og høyskoler ikke kan kreve egenbetaling fra studenter for ordinære utdanninger som fører frem til en grad eller yrkesutdanning, jf. universitets- og høyskoleloven § 7-1. Dette gratisprinsippet er konkretisert i forskrift om egenbetaling ved universiteter og høyskoler.

Når større deler av undervisningen er lagt til et annet sted enn det faste studiestedet oppstår det spørsmål om studentene selv må betale for transport og losji. Dette kan for eksempel være aktuelt i forbindelse med praksisopphold. Her er vi kjent med at flere universiteter og høyskoler bidrar til å dekke utgiftene for de studentene som må endre bosted på grunn av praksisperioden, slik at studentene kun må betale en egenandel. Dette bidrar til at studenter som får praksisplass langt vekk fra fast studiested ikke får urimelige økonomiske belastninger.

Universitetene og høyskolene får en årlig rammebevilgning for den virksomheten de driver, og styret ved den enkelte institusjon må selv vurdere prioriteringer innenfor disse rammene.

I tilfeller der deler av utdanningen er lagt utenfor det faste studiestedet, forutsetter departementet at utdanningsinstitusjonen på forhånd, i studiehåndbøker eller på annen måte, gir studenten god informasjon om dette, slik at eventuelle utgifter fremstår som påregnelige.

Det er videre påregnelig at studenter må dekke utgifter for å forflytte seg innenfor campus. Om fasiliteter på campus er geografisk så spredt at vesentlige reisekostnader må påregnes, forutsettes det at det også informeres om dette på forhånd.

Når utdanningsinstitusjonene finner at det er nødvendig å legge deler av utdanningen andre steder enn ved det faste studiestedet, er det viktig at det i planleggingen legges til rette for at de ekstraavgifter studenten får til transport og eventuell losji ikke fremstår som urimelige.

Med hilsen

Anne Grøholt (e.f.)
avdelingsdirektør

Kasper Aunan
førstekonsulent

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Att. Ann-Marit-Roterud Espe

VEDRØRENDE TOLKNING AV BESTEMMELSER OM EGENBETALING

Høgskolen Stord/Haugesund viser til skriv, datert 10. mars 2014 fra Kunnskapsdepartement, med ref. 14/022, hvor departement svarer student på spørsmål om egenbetaling. Saken gjelder egenbetaling i forbindelse med ekskursjon i emnet Fysisk fostring og snøkurs ved Vågsliid, Telemark.

En del av vår natur og friluftsliv-profil omhandler pedagogisk virksomhet og tilrettelegging i barnehagens uteområde, nærmiljø og natur og tar sikte på å gi studentene kunnskap om og ferdighet i trygg ferdsel i naturen til alle årstider. Snø, aktiviteter og sikkerhet i snø er en del av dette emnet. Erfaringer med aktiviteter og sikkerhet i snø får studentene bare ved å praktisere i områder med snø.

Department omtaler ekskursjon som studietur i sitt tilsvaret til student. Høgskolen Stord/Haugesund vil presisere at det her er snakk om ekskursjon i form av *undervisning som er forflyttet* på grunn av klimatiske forhold i Sunnhordland. Hvorvidt det er gode nok snøforhold på Stord vil variere fra år til år. Høgskolen Stord/Haugesund har av denne grunn valgt å flytte undervisning for å oppnå forutsigbarhet, og sikre studentene et kvalitativt godt tilbud hvert år.

Høgskolen Stord/Haugesund merker seg at Kunnskapsdepartementet velger å svare student direkte, med høgskolen som kopimottaker, og uten at høgskolen har vært kontaktet i forkant. En del saksopplysninger i svarbrev fra departementet medfører derfor ikke riktighet.

Høgskolen ønsker å presisere at det i dette tilfelle var orientert om ekskursjon gjennom studieprogram, emneplaner og semesterplaner. I tillegg har faglærer i fysisk fostring helt fra starten av studieåret informert om turen, kostnader og utstyr. At det ikke var orientert om ekskursjon i forkant medfører derfor ikke riktighet.

I en del emner og studier skal studentene oppnå læringsutbytte som innebærer at undervisning ikke alltid kan gjennomføres på kampus. Denne saken er et eksempel, og det finnes flere liknende saker. Kostnadsnivået knyttet til forflyttet undervisning vil variere, men høgskolen har vurdert det dithen at det ikke utgjør kostnader utover mindre beløp.

Høgskolen har hatt utgangspunkt i departementets tidligere svarbrev i spørsmål om tolkning av bestemmelser om egenbetaling ved statlige høgskoler (vedlegg: svar til Høgskolen i Agder (2006) og vedlegg: svar til Studentparlamentet Oslo (2006)), hvor følgende fremgår:

«Etter departements oppfatning bør en søke å unngå at studenter pålegges obligatoriske kurs som medfører egendekning av kostnader utover mindre beløp. Departement anbefaler at slike kurs i utgangspunktet er frivillige. Det bør tilbys alternative kurs til studenter som av økonomiske, sosiale eller andre grunner ikke kan delta på kurs som er en obligatorisk del av undervisningen».

I svarbrev til student ved Høgskolen Stord/Haugesund skriver departementet;

«Når det gjelder studietur har departementet lagt til grunn at det ikke kan kreves egenbetaling når studieturen er obligatorisk. Hvis en studietur ikke er obligatorisk kan studentene selv betale studieturen, men da må det finnes et faglig tilfredsstillende alternativ for de som ikke ønsker å delta på studieturen».

Høgskolen merker seg at formuleringene fra 2006 var av mer normativ karakter, jfr. «bør» og «anbefaler». Vi kan ikke se at det er foreliggende presisering av tolkningen i tiden siden forskrift trådte i kraft.

Saken vil være av prinsipielt viktig karakter i strukturdebatten som ligger foran oss, og det er derfor viktig å kunne svare på følgende spørsmål:

- Mange lærested har en geografisk plassering som medfører at praksisplasser kan være spredt rundt i nærliggende kommuner. Dette innebærer at det kan være noen transportutgifter og eventuelt utgifter til bolig som overskrider det høgskoler/universitet eventuelt tilbyr i kompensasjon. Anser departementet dette som brudd med bestemmelser om egenbetaling?
- Vil det i en flerkampus-institusjon kunne utnyttes mer enn en campus ved behov- gitt tolkning av regelverket?
- Dersom et lærested har campus uten umiddelbar nærhet til et brukbart økosystem, andre øvingsfasiliteter, bibliotek eller annen nødvendig infrastruktur, vil det anses som brudd med lovverk dersom studenter selv må dekke utgifter knyttet til transport for å forflytte seg?

Høgskolen i Stord/Haugesund har som mål å til enhver tid følge relevant regelverk knyttet til egenbetaling, men ber departementet om en presisering av regelverket knyttet til de ovennevnte problemstillinger.

Ved spørsmål i sakens anledning, kan undertegnede kontaktes på e-post gro.nesheim@hsh.no eller mobil 412 094 59.

Med vennlig hilsen

Gro Nesheim
studiesjef

Vedlegg

- 1 Svar HiA- Tolkning av bestemmelsene om egenbetaling ved statlige høgskoler
- 2 Svar Studentparlament Oslo -Spørsmål om egenbetaling obligatoriske feltkurs

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Aasne Hedalen Småbrekke
aasne.hedalen@gmail.com

Deres ref

Vår ref

Dato

14/1022-

10.03.14

Svar på spørsmål om egenbetaling

Vi viser til din henvendelse 18. februar 2014 vedrørende spørsmål om Høgskolen i Stord/Haugesund kan kreve at studenter selv betaler kostnader i forbindelse med en todagers tur i regi av høyskolen. Du skriver at høyskolen ikke har informert om turen i verken studiebeskrivelsen eller annen form for informasjon.

Statlige universiteter og høyskoler kan ikke kreve egenbetaling fra studenter for ordinære utdanninger som fører frem til en grad eller yrkesutdanning, jf. universitets- og høyskoleloven § 7-1. Dette gratisprinsippet er ytterligere konkretisert i forskrift om egenbetaling ved universiteter og høyskoler. I forskriften § 3-2 er det fastsatt unntak fra dette gratisprinsippet. Det konkrete tilfellet som du viser til faller imidlertid ikke under disse unntakene.

Det følger videre av egenbetalingsforskriften § 3-3 første ledd at *"for studieprogrammer eller fag/emner der institusjonene ikke kan kreve egenbetaling etter forskriftens § 3-1 og § 3-2, kan institusjonen heller ikke kreve betaling av studenter utover reelle kostnader knyttet til læremidler"*. Med "læremidler" menes materiell som studentene med rimelighet har måttet finansiere selv slik som lærebøker, kompendier, kopier, utskrifter, papir og lignende. Ekskursjoner og utstyr i den forbindelse faller utenfor.

Når det gjelder studietur har departementet lagt til grunn at det ikke kan kreves egenbetaling når studieturen er obligatorisk. Hvis en studietur ikke er obligatorisk kan studentene selv betale studieturen, men da må det finnes et faglig tilfredsstillende alternativ for de som ikke ønsker å delta på studieturen.

Utdanningsinstitusjonen kan som en service koordinere og tilby for eksempel transport og losji mot betaling i forbindelse med studieturer, men dette må i så fall være et frivillig tilbud som studentene kan velge å benytte seg av.

Videre forutsetter departementet at institusjonene selv stiller med nødvendig utstyr til bruk i undervisningssammenheng. Det å pålegge en student å anskaffe eksempelvis skiutstyr er ikke innenfor egenbetalingsregelverket. Dette utgangspunktet er likevel ikke til hinder for at en student selv, av eget initiativ, anskaffer seg utstyr og benytter seg av dette i undervisningen.

Departementet forutsetter at Høgskolen i Stord/Haugesund følger relevant regelverk knyttet til egenbetaling.

Med hilsen

Lars Vasbotten (e.f.)
avdelingsdirektør

Ann Marit Roterud Espe
rådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Kopi til:
Høgskolen Stord/Haugesund